

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no. Maij.

D[omi]nica in septuagesima, de facilitate bono[rum] operum. Sermo. j.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

Dominica in septuagesima. Sermo. I.

Sacre theologie magistri necnon sacri eloqui preconiis celeberrimi fratris Roberti de Lizio epi: Aquini, ordinis minorum professoris: opus quadragesimale pretilissimum: quod de penitentia dictum est: feliciter incipit.

Dñica in septuagesima de facilitate bonorum operum: seu bene operandi: propter quam peccatores ad penitentiam redire debent.

Sermo primus.

Altissimi vocati: pauci vero electi. Dabatur hec verba Matthæi. xx. c. et in euangelio hodierno. Propter nimiam charitatem suam qua diligit deus rationales

creaturas: non desinit vocitare miseros peccatores post lapsum atque ruinam peccati: ut ad eum redeant per penitentiam. Adhuc eos et expectat blande multiplicari multisque modis attrahit: et allicit illos ut non desperent: sed currant confidenter ad fontem demeritæ sue. Plerique vero negligunt renuntiare obedire voci eius suavissime existimantes opera bona in quibus penitentiam exerceri oportet: non solum difficilia et dura: sed omnino impossibilia. Quo errore firmato in eorum mente licentia in malo perseverandi suscipiunt: indiesque deterior res fiunt. Quapropter existimaverunt fructuosissimam facere si aperuerint quanta sit ad bene operandum recteque vivendum facilitas et suavitas. Unde in hoc sermone ad excitanda corda dura peccatorum quos deus vocat ut per penitentiam electorum numero ascribantur de facilitate bonorum operum ero verba factururus: quam sapientissimus mundi redemptor in themate ista proposito explicat manifeste tarditatem penitentium quibus salus esse non potest: asserens multos fore vocatos: paucos vero electos: quia pauci sunt fortes animo ad virtutum opera aggredienda: quibus facilitatem actu virtuosorum ostendendam duxi maxime propter tria.

Primo propter causam originalem: Secundo propter adiutorium divinale. Tertio propter premium eternale.

Quod facile est unicuique operari bonum propter causam originalem que est hominis voluntas libera que non cogitur. Capitulum. s.

Quod primo ostendo facile esse unicuique operari bonum propter causam originalem. Nam si recte consideremus unde est quod aliqui boni: alii mali sint: nonnulli recte: nonnulli vero perversissime vivunt: inveniemus perfectio id puenire ab uniuscuiusque libero arbitrio et spontanea voluntate. Hoc asserunt omnes sapientes: siue philosophi: siue sancti. Unde Aristoteles. ii. Ethic. c. vii. ait. Iustum operari omnino voluntarium est. Et in. iii. Ethic. c. iij. Virtus voluntarium est. Et nihilominus et malicia voluntarium est. Et ibidem. Beatus Augustinus inquit nullus nolens est. Et Seneca. li. de moribus ait. Omne peccatum actio est voluntaria. et idem ad Lucillum. Valerius: omni fortuna animus est: et in vitæ partem ipse res suas ducit: beatusque ac misere vite sibi causa est. et Salustius in iugurthino. Durus atque imperator vite mortalium animus est. Vnde Augustinus. li. v. de civitate dei. c. c. dicit. Sunt nostre voluntates in nobis: et ipse faciunt quicquid volendo faciunt siue bonum siue malum. In libro vero de libero arbitrio peccatum asserit versus adeo fore voluntarium quod si non esset voluntarium nullum esset peccatum. Quod dictum etiam sacri canones sepe confitentur sicut patet. c. lvi. dist. c. de iudeis. r. xv. q. i. merito. r. c. lvi. la. r. c. non est. r. xxij. q. v. c. sicut enim. et xxij. q. iij. c. Nabuchodonosor. ubi dicitur: Quia ira nunquam deus redderet interitum si non spontaneum inveniretur homo habere peccatum. Et idem habetur et de seneca. c. c. cum voluntate. l. dist. c. si qua femina. c. si quis. c. quantum. c. hi qui. c. sepe contingit. r. c. ad. l. come. de sicariis. l. j. r. ff. de furtis. l. qui in iure. in prin. et hoc retulit Tullius in. ij. rhetorice. nove in quibus. Voluntatem in omnibus rebus spectare convenit. Et Seneca ad Lucillum. Actio autem recta non erit nisi recta fuerit

Domínica in septuagesima.

voluntas. Et hoc etiã autor Gratian⁹
insuper affirmat qđ dicim⁹ de peni. di.
ij. c. si emi. §. liberi arbitrij. Nec ad vir-
tutē nec ad vitia necessitate trahimur
sed voluntate. Dico. autē in q̄stionib⁹
ad Helbidia sic pulchre loquit. Hōies
suo arbitrio derelicti sunt: neq; em̄ bo-
num necessitate faciūt: sed voluntate:
vt credētes coronā accipiāt: increduli
supplicijs mancipentur. Et iterū ibidē
ait. Deus equali cunctos sorte ḡstauit
et dedit arbitrij libertatē vt faciāt vnus-
quisq; qđ vult siue bonum siue malus.
Intatū autē dedit hōibus libertatē vt
vor impia disputet d̄ creatorē suum et
causas volūtatis illius perscrutet. hec
ille. q̄ oīa sapiens breui s̄ntia collegit.
Eccl. xv. vbi ait. Deus ab initio consti-
tuit hōiem et reliquit illū in manu con-
siliij sui. et paulo post subdit. Apposuit
tibi aquā et ignē. Ad qđ volueris por-
rige manū. Qđ autē homo liberi sit ar-
bitrij: pbat sanctus Tho. i. parte sum.
q. lxxvii. ar. i. qm̄ nisi sic esset frustra es-
sent p̄silia exhortatiōes et p̄cepta pro-
hibitiōes p̄ntia et pene. Insup idipm̄
colligit a sufficiētī agētium diuisione.
Quedā em̄ sunt q̄ agūt absq; iudicio:
sicut lapis mouetur deorsum absq; co-
gnitiōe. Quedā agunt in iudicio: sed
non libero: sicut a talia bruta. Iudicat
quidē ouis vidēs lupum em̄ esse fugiē-
dum naturali iudicio et non libero. qz
non ex collectiōe: sed ex naturali instin-
ctu. Et silr est de quolibet brutoz ani-
malū. Sed homo agit iudicio: qz per
vim cognoscitiuam iudicat aliqd esse
fugiēdū vel p̄sequendū. Et qz iudiciū
illud nō est ex naturali instinctu in par-
ticulari operabili: sed ex collectione ra-
tionis. ideo agit libero iudicio potēs
in diuersa ferri. Ratio quippe circa cō-
tingentia habet viam ad opposita. vt
p̄t̄ in dialecticis syllogismis et rhetori-
cis persuasiōibus. Particularia autē
operabilia sunt qđā p̄tingētia: et id cir-
ca ea iudiciū rōnis ad diuersa se h̄t et
non est determinare ad vnū. Et p̄ t̄to

est necesse qđ hō sit liberi arbitrij eo ip-
so qđ est ratiōalis. hec Tho. Que hō sit
d̄tia inter libez arbitriū hōis aut an-
geloz vel beatoz: siue ipsi summi dei:
nō est p̄positi nostri cū intēdā t̄m̄ cla-
re patefacere cūctis: qđ p̄batū est per
iam dicta: vidēz qđ q̄ volunt b̄i opari
et boni esse id facile p̄nt: qz ex eoz volū-
tate id dependet. Qui hō mali sunt et
mala facere non formidant. ideo sic fa-
ciunt qz sic volunt. et ex p̄sequēti si pro-
pter pctā dānant mali: et p̄pter iusti-
cie opa saluant boni nullus dānatur
neq; saluatur inuitus. Sed nō inme-
rito p̄pterea qđ dicta sunt circa tria du-
bitare p̄tingit. Primo circa liberi arbi-
trij violētā. Secdo circa liberi arbitrij
excellētā. Tertio circa li. arbi. p̄ntiam.
Primo dubitatur circa li. arbi. violen-
tiam vtrū. s. liberū arbitriū cogi possit
aut violentari. et quibusdā videt qđ sic:
primo a p̄p̄ia natura. secdo ab alia cre-
atura. tertio a creatrice diuina essen-
tia. Primo vt quibusdā nō bene intelli-
gentib⁹ qđ libez arbitriū in quibusdā co-
gi possit et violētari ab eoz p̄p̄ia natu-
ra p̄pter vehemētes quasdā passiōes
et naturalē p̄cupiscētā: qđ q̄nt vident
impelli ad maliciā inuolūtarij. sicut p̄
de quibusdā qđ nulla disciplina: nulla cor-
rectione: nulla monitiōe: timore: puni-
tione: castigatiōe qz emēdant. Quare
vident talib⁹ adeo annexa vitia et pctā
vt etiam si velint abstinere nō possint:
Ego hō dico cū giraldo odonis sup. iij.
Ethi. qđ nulla naturalis cōcupiscētia
quātūcūq; intēsa p̄ natiuitatē vel per-
eratē necessitat vel cogit hōiem ad esse
malū et vitiosum inuolūtarij: eo qđ per
rōnē vnusquisq; supare pōt quascūq;
passiōes etiā potētissimas inclinātes
ad malū. Et hoc p̄stat nō solum ex scri-
pture sacre testimonijs s; etiā ex dictis
atq; exemplis moralium p̄boz. Sunt
Sen. verba ad Lucillū di. Erras em̄ si
existimas nobiscū vitia nasci: supuene-
runt: ingesta sunt: nulli nos vitio natu-
ra p̄ciliat: nos illa integros ac liberos

genuit. hec ille. qualiter autē hi q̄ mali-
ciosissimi vident esse si volunt boni fie-
ri p̄nt. ostēdit Vale. maxim⁹ li. vi. r̄ud.
de mutatione morū & fortune. Ibi enī
de lucio sylla sic loquit: Lucius syllayscz
ad questure sue comitiavitam libidine
vino ludere artis amore inq̄natā pdu-
xit. Quapropter. L. mariū p̄sulē mole-
ste tulisse traditur q̄ sibi asperrimū in
africa bellū gerenti tā delicatus q̄stor
forte obuēisset. Eiusdē v̄nt⁹ quasi p̄e-
ruptis & dissecis neq̄cie qua obsideba-
tur claustris catenas ingurte iiecit ma-
nibus. Mitridatē cōpescuit: sociales
belli luctus repressit. Linne dñationē
fregit: enīq̄ in africa q̄ se q̄storem fasti-
dierat ipam illā puincā p̄scriptum &
erulem coegit petere. Ibidē narrat de
Zemistocle p̄ho q̄ adolescēs tāta fuit
pollut⁹ infamia q̄ se ab eo p̄ abdica-
uit & mater p̄p̄ter filij turpitudinē la-
queo se suspendit. Euasit demon robu-
stioze erate p̄bs clarissim⁹ et arhenarū
princeps. Apparet ergo & clarus est ab
hoīe volēte supari posse oēm malā in-
clinationē prauāq̄ p̄suetudinē. Scōo
videt atq̄s nō recte sapiētibus q̄ libe-
rū arbitriū cogi possit atq̄s cōpelli ab
alia creatura v̄puta ab influentia ce-
lestiū corpoz siue a malicia demonuz.
Sed de corporib⁹ celestib⁹ quēadmo-
dū nihil possint supra libez arbitrium
ad illud cogēdū diffus⁹ suo loco dicā:
nunc audire sufficiat qd de diabolo sit
tenedū. Posset nāq̄ q̄s dicere q̄ quā-
docūq̄ aliq̄s potēs & sapiēs p̄liat cuz
debili & insipiēti: q̄ de necessitate vicit
& superat illū: & per p̄ns cogit & violen-
tat eū. iuxta dictū p̄bi. ix. et̄hi. Qui ha-
biles sunt ingenio naturalī sunt dñi:
quādo lubrici corpore naturaliter sunt
serui. sed diabolus potētiōz sapiētioz
hoīe importune tentat illū vt mala fa-
ciat: ergo sequitur q̄ de necessitate ho-
minē vincat et superet: eiq̄ superato
atq̄s deuicto vim inferat ac violentiā.
De sapientia siquidem siue astutia ho-
is antiq̄. Aug. loq̄tur in lib. de natu-

ra demonū di. diabolū h̄re mille nocē-
di modos. Qd etiā notatur in decretis
xvi. q. iij. in. c. sciendū. De p̄tate etiā
ei⁹ loquit Job. xli. c. di. Nō est p̄tās sup̄
terrā q̄ cōparet ei. qd Job. Apoc. iij.
declaranit cū dixit: Ete terre et mari.
quia descendit ad vos diabolus ha-
bēs iram magnam id est p̄tātē. Quod
importuna autē & frequēs sit p̄tra nos
eius pugna petrus ap̄loz princeps. i.
epla. c. v. clamās. audiāt: Sobri⁹ esto-
te & vigilate: qz aduerfari⁹ vester dia-
bolus tanq̄ leo rugiēs circūst querēs
quem deuoret. Ergo v̄t q̄ nullus etiā
volens cauere sibi possit a malo & ope-
rari bonū: cū diabolus indistincte oēs
oppugnet. Vis ita r̄ideo q̄ diabolus
nō tētat hominē quātū p̄t potē quātū scit
& quātū vult: sed quātū a deo nobis be-
nigno p̄mittitur. At vt gentis doctor
Paul⁹. i. Cor. x. c. meminit. Fidel⁹ de⁹
est qui nō patitur vos tentari supra id
qd potestis: sed faciet etiā cū tentatio-
ne prouētū vt possitis sustinere. Pro-
pterea debilis est hostis et non vincit
nisi volentem. Tertio instant aliqui q̄
liberū arbitriū cogi possit ab ipsa crea-
trice diuina essentia: ex eo q̄ Job. vi.
scribit: Nemo potest venire ad me ni-
si pater qui misit me traxerit eum: sed
tractus est motus violentus: vt dicit
p̄bs: ergo liberum arbitrium violen-
tatur. Et Prouerb. ix. habetur. Sicut
diuisiones aquarū: ita cor regis in ma-
nu dñi est: quocunq̄ voluerit immuta-
bit illud: als inclinabit. Sed talis im-
mutatio est quedam coactio: ergo de⁹
cogit liberū arbitrium. P̄terea deus
potest omnia facere: quia est omnipo-
tens: ergo potest & cogere ac violentas
re liberum arbitrium. Propter hec
declarananda notanda sunt tria s̄m dos
minum Bonauē. in. ij. distin. xv. par.
ij. q. iij. Primo notandum q̄ de libe-
arbi. possumus loqui dupliciter: scilz
quātum ad actum exteriorē: et quāt-
tum ad actum interiorē. Si loquas-
mur p̄mo modo respectu talis actus

Dominica in septuagesima.

pōt intervenire coactio: pōt em̄ q̄s cō-
pelli vt ipso nolēte genua corā idolo fle-
ctat. Si autē loquamur quātū ad actus
interiorē qui falsi est velle eligere et con-
sentire: sic nullo modo pōt cogi nec ab
agente creato: nec a deo creatore. Sc̄do
notādū q̄ cū d̄r libe. arbi. a deo nō pos-
se cogi: dupliciter pōt intelligi. Aut ita
q̄ deus nō possit auferre libertatē et su-
perinducere coactionē: et hoc falsum est
q̄: pro immēsitate potētie sue nō solus
pōt cōditionē mutare nature: sed natu-
rā ipsam creatā in nihilū etiaz vertere.
Alio mō pōt intelligi q̄ deus non posset
liberū arbitriū cogere salua pprietate
libertatis et eius natura: et hoc modo
verū est q̄ impossibile est deū liberum
arbitriū violētare posse: p̄ eo q̄ impli-
cat in se duo cōtradictione opposita et
hoc em̄ q̄ liberū est si aliquis vult libe-
re vult: et ex hoc q̄ voluntariū est si aliqd
vult voluntarie vult et seipso mouente
vult: q̄ fm̄ Aristo. ij. Ethic. c. ij. Volun-
tariū vtiq̄ videt esse: cuius principium
in ipso est. Ex hoc autē q̄ libe. arbi. cogi-
tur si quid vult seruiliter vult: et si quid
vult inuite vult: et si quid vult ab alio
vult: q̄ iuxta sententiam Aristo. ij. Ethic. c. f.
Violētum est cuius principium est extra
nil cōferēte vim passo: tale existēs in q̄
nihil cōfert operās vel patiēs. Ergo li-
berū arbitriū a deo cogi: nō est aliud q̄
actum eius simul et semel esse liberum et
seruilem: esse voluntariū et nō volunta-
rium: esse a se et nō a se. Si ergo est im-
possibile qd̄ claudit in se vtrāq̄ partem
cōtradictionis: non em̄ est impossibile
creature sed ipsi optimo deo: q̄ illud
posse non est posse et sic respondendum
est ad tertium obiectum. Tertio notan-
dum q̄ differt dicere voluntatē induci:
voluntatē mutari: et voluntatem cogi.
Tunc em̄ induci dicitur q̄n aliqua per-
suasio ei fit qua disponitur vt. ad aliqd
appetibile inclinetur: que si valde intē-
sa est nomen coactionis sortitur: Quis
nō sit vera coactio. Tunc autē volūtas
mutatur q̄n ipsa nolēte vni potēti vir-

tute affectio immititur ei in contrariā
et de nolēte fit volēs: et q̄ vna affectio
expellitur et cōtraria inducitur: sicut cū
deus amaro: tēporaliū facit temporā-
lium cōtempore. et de hoc dicit David
in ps. lxxvj. Nec mutatio dextere excessi
et hoc dicit esse quedā cōpulsio et tractio
diuina. Tūc d̄o voluntas d̄r cogi q̄n in-
telligit ipsam inuitā aliqd velle: et repu-
gnāte actu volūtatis deliberatio alie-
na d̄rute mouēte et repugnātia manēte
ad aliqd inclinare nolēdo. Volūtas ergo
induci pōt ab agente creato: mutari
d̄o ab alio nō pōt nisi ab agēte increa-
to: et p̄ hac mutatione sumit tractio illa
de qua dicitur est opponēdo: cogi autē
volūtas a nullo pōt. et hoc Bern. tenuit
in li. de libe. arbi. cū dixit. Volūtas pro
ingenita sui nobilitate nulla cogit nes-
cessitate. Sc̄do dubitat circa libe. arbi-
trij excellētias: q̄n hoc qd̄ hōi cōcessum
est ab opifice summo ad decorem et glo-
riam: quidā pbare nitūtur ei cedere ad
dānum dedecus et detrimētū. Arguunt
quippe sic. Optimus est optima queq̄
facere: vt ait Dionys. in li. de diu. nomi-
sed deus est optimus ergo debuit ho-
minem optimū facere: sed in vertibilis-
tate arbitrij non fecit eum optimū: q̄n
melius esset homini peccare non posse
q̄ peccādi facultates habere: ergo deus
rectū minime condidit hominem. Vis
ergo respondeo fm̄ Alexan. de ales. ij.
parte summe. et do. Bona. di. xxiij. n. li.
ar. f. q. f. ad. f. ar. q̄ optimū dupliciter d̄r
falsi simpliciter et in ordine. deus omnia
que fecerat vidit et erant valde bona
id est optima. Sc̄n. f. Nō simpliciter sed
in ordine et in comparatione ad totum
vniuersum in quo nihil est superfluum:
nihil diminutum: nihilq̄ inordinatum:
Formica optima est: nō simpliciter et in
se: quia leo melior est illa atq̄ nobilior
in genere animalium brutorum et irra-
tionabilium: sed in cōparatione fm̄ or-
dinē vniuersi sicut leo optimus est: quo-
tamen dignior est angelus in sua natu-
ra. Quia tamen ista et cuncta que fecit

deus sibi ordinem considerata optima sunt: et optima esse dicitur. Secūm hūc igitur ordinem deus condidit hominē optimum quando ei libertatem dedit arbitrii: eo quod finis hominis est ipsa beatitudo. Ad beatitudinem hō consequēdam voluit deus hominem dispositum fore aliquo suo merito interueniēte ut sic homo beatificabilis ampliore gloria refulgeret et dei liberalissimi iusticie satisficeret. Accedit itaq; libe. arbi. conditio ad dei viuētis preconium: qui iuste saluat beneficiētes: et delinquentes eternaliter punit. Facit et ad hominis laudē qui potuit mala facere et non fecit ex quo Zacc. in vj. lib. diu. insti. ait: Nulla laus est nō facere quod facere non possis. Vero. hō diffusius comprobatur que dico in epistola ad demetriadam virginem quam sic alloquitur: Jā prouidendum est ne forte illud remordeat te in quo temere imperitū vulgus offēdit ut ideo non vere bonum factum hominem putes: eo quod his facere malum potest nec ipsa natura astringatur ad immutabilis boni necessitatem. Nam si diligenter rem tractes et ad subtiliorē intellectum animū cogas: hinc tibi melior ac superbior hominis status apparerebit: vnde purat inferior. In hoc enī gemini itineris discrimine in hac vtriusq; libertatis parte rationalis aīe deus positum est. hic inquā totius nature nostre honor consistit: hic dignitas: hic premium: hinc deniq; optimi quicq; laudē merentur: nec esset hominis vlla virtus in bono perseverantis si his ad ima transire non posset. hec ille. Tertio dubitatur circa liberi arbitrii penitentiam. Atrum scilicet peccatores omnes quodiu in statu sunt vie ad penitentiam possint redire: quod si non faciant an suo libero arbitrio et voluntati male sit imputandum. Et respondeo sibi veritates rei affirmatiue quod sic. Ad quod induco Augusti. docto. egregij sententiam inuincibilem qui in lib. de libe. arbi. exempla affert in medijs pharaonis et nabuchoz

donosor di. Nabuchodonosor penitentiam meruit fructuosam nōne post innumeras impietates flagellatus rex iste vere penituit et regnū quod perdidit rursus accepit. Pharaō autem ipsa flagellis durior est effectus et perijt. Dicis mihi hi rationem reddat qui diuinum consilium nimium alto et sapienti corde diuis dicat: cur medicamentum vnius medici manu confectū: alij ad interitum: alij ad vitam valuerit et salutem: nisi quia xpi bonus odor alijs est odor vite in vitam: alijs odor mortis in mortem. ij. Cor. ij. Quātum ad naturā ambo hoīes erant quātū ad dignitatem ambo reges. quātū ad causam ambo captiuum dei populum possidebant. quātū ad penā ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorū fecit esse diuersos: nisi quod vnus manu dei super se sentiens recordatione proprie iniquitatis ingemuit. Alter hō libero contra dei misericordissimam veritatem pugnavit arbitrio. hec ille. Et notatur. c. superius alleg. Nabuchoz. xrij. q. iij. in quibus verbis innuit August. quod pharaō a deo percussus. x. plagis humiliare se noluit: et suo arbitrio penitentiam spreuit. Nabuchodonosor hō ut dicitur Dani. iij. post septēnem sui castigationē qua fuit mutatus quasi in bestiam leuauit oculos ad celum et se deo humilias et pro suis iniquitatibus ingemiscens peccatorum veniam. sibi Nicodemus de lyra. et regni fastigium simul adeperit est. Neq; alia causa potuit assignari quare ad deum conuertit cor suum nisi quia voluit volens Nabuchodonosor: et nō inuitus post peccatum salutem est assecutus: volens pharaō mentem indurauit et perijt. Sunt similia exempla discipulorum xpi Petri negantis et proditoris iudeorum alter post peccatum flendo et lachrymando xpi misericordiam inuenit. in apostolatu restitutus factus est apostolorum princeps regni celorum clauiger: et in empyreo celo dignus assistere iesu xpo filio dei. Alter autē scilicet Judas desperatione victus laqueo se suspēdit

Dominica in septuagesima.

dit. Quis enī ad desperationē ad suspē-
dium et suimet crudelez occisionem in-
duxit nisi eius propria voluntas. Sed
penituit iniquis iudas: vt patet in euā-
gelio Martb. xxvij. vbi dicitur: q̄ peni-
tentia ductus retulit triginta argen-
teos principibus sacerdotū et seniorib⁹
dicēs: Peccavi tradēs sanguinē iustū.
Mat. xxvij. ergo videtur q̄ dānari nō
debit. Sed Job. os aureū. de peni. di.
ij. in. c. iudas: respondens dicit: Iudas
penituit sed male: q̄ laqueo se suspen-
dit. dicit etiā in. c. nemo. ij. de peni. dis.
j. Nemo potest bene agere penitentia:
nisi sperauerit indulgentiam. Vnc leo
papa i sermone quodā iude sic alloqui-
tur: Sceleratior omnibus o iuda et in-
felicio: extitisti quē nō penitentia reno-
cauit ad dñm: sed desperatio traxit ad
laqueum. Fuit itaq̄ falsa penitētia iu-
de quā consecuta est desperatio: nec du-
bium est q̄ si ad pedes dñi cucurrisset
inuenissetq̄ eum siue in medio derisor-
rum et percutientium decorem faciem
eius ac caput angelicis spiritibus tres-
mebundū siue colūne inherentem et in
ea dure ligatū ac propter flagella terrā
suo sanguine madefacientes: siue inter
duos latrones pendentem in cruce nus-
datum vulneratum et torum cōfufum:
et humili corde indulgētiā postulasset:
nunq̄ ei fuisset negata. Paratissimus
erat xps qui pro peccatoribus parieba-
tur: pro peccatoribus sanguinem suum
fundeat: pro peccatorib⁹ mouebatur
in cruce. Iudam si penitentiam veram
agere voluisset ad se pio amore suscipe-
re et indulgere gratiamq̄ impartiri. Est
de hoc dictum Gratiani de peni. distin.
j. c. his potestatis. vbi ait: Arbitror q̄
etiam iudas potuisset tanta miseratio-
ne dñi non excludi a venia si peniten-
tiam non solum apud iudeos: sed apud
xpm gessisset: quare volūtati eius ascri-
benda est desperatio illa que super om-
nia peccata displicet misericordissimo
deo. Quid petri animus mouit vt post
tam grande peccatum ab eo cōmissum

non desperaret: sed confideret in bonis
tate incarnati dei dulcissimi sui magis-
tri. Certe gratia eius fuit quā ipse pe-
trus volēs acceptauit: volēs non recus-
savit. Egressus inquit euāgelista: foras
fleit amare. Luce. xxij. Quid flebat: q̄d
dicebat: q̄d cogitabat in corde: q̄d sona-
bat in ore: Video aīa mea et considera
petrū flentē et lachrymātem: q̄ negaue-
rat christum humano timore deuictus.
dicebat forte. O quāta est iniquitas mea
o q̄ graue peccatum: negaui me scire ie-
sum quē vidi quem amaui: qui me dile-
xit. Vidi enī sup aquas ambulare: mor-
tuos suscitare: cecos illuminare: et mun-
dare leprosos: et iureiurādo dixi me enī
non nouisse. Deu me magister mi dul-
cissime negaui nosse te quē aspexi oculis
proprijs trāfiguratū in mōre: et car-
ptus pulchritudine et splendore clarita-
tis tue dixi. Faciā hic tria tabernacula.
O pyssime saluator mūdi: o fons indes-
siciēs oīs māfuetudinis: tu me ad tuā
societatē vocasti: tu mihi reuelasti secre-
ta tua: tu mihi familiarē te et affabilem
exhibuisti: tu lauisti humiliter pedes
meos exemplū humilitatis me doceno:
tu innumera mihi bñficia contulisti et
ego negaui te. O bone iesu peccaui: in-
que egi: tu hō misericors indulge pecca-
tis meis: et non despicias penitentē. O
q̄libētē peperat ei xps cui tū nullam
intulit violentiā. Gume et tu peccasti
anima exemplū: et si volueris cum pe-
tro gratiosum tibi propitiumq̄ domi-
num iesum xpm habebis. Si hō pecca-
ta tua dimittere volueris: tuam dāna
tuam accusa durissimam voluntatem.
Intellerit hoc Augu. postq̄ ad lucem
gratie dei venerat: qui in libro confes-
dicebat ad eum. Vocasti me et non erat
qui responderet tibi dicenti mihi. Sur-
ge qui dormis et erurge a mortuis: li-
gatus enim eram non alieno ferro: sed
mea ferrea voluntate. O quātus est nu-
merus peccatorum qui catena diaboli
trahuntur ad inferna volentes. O mise-
ri: o negligētes: o vobisipis crudelissis

me beue: surgite a mortuis: soluite vitula vitiorum vestrorum: et ad deum reuertamini: nec vos terreat opera bona que facile est exercere dummodo adsit ipsa voluntas.

¶ Facile est operari bonū ppter auxiliū diuine gratie que adiuuat oēs illā volētes: licet nemiñe cogat. Cap. ij.

¶ Cūdo ostēdo facile esse vni cuiq; operari bonū propter adiutorū diuinale. Paratū equidē deū est adiuuare grā sua oēs volētes et cupiētes facere bene. Verūtamen solent pleriq; de ipsa gratia benedicta dubitare hominem adiuuante: maxime circa tria.

Primo circa necessitatem.

Secundo circa liberalitatem.

Tertio circa impeccabilitatem.

¶ Primo dubitat aliqui de gratia ipsa circa necessitatē. Errū sit necessaria homini ad bene operandū ita qd absq; illa non possit operari bonū. Et pro vna parte stat sentētia theologorū qd in scōdo sentētiarū attribuit oēm morū voluntatis et liberi arbitrii ad benefaciendū gratie: dānantq; pelagianos hereticos qui dixerūt liberū arbitriū solū et per se sufficere homini ad opera bona. Vnde et magister sententiarū. xxvij. dist. ij. li. in dicit Aug. lib. s. retractationum di. Heretici pelagiani sic liberū asserūt voluntatis arbitrium: vt gratie dei nō relinquant locū quā sū merita nostra dari asserunt. Et et presertim Aug. in plerisq; locis pelagianos vtilliter expugnat ostēdens gratie necessitatem. vñ ad Bonifacium papam di. Non potest homo aliquid boni velle nisi inuē ab eo qui malū nō pot velle. Et in lib. de pdestinatione sanctorū. Primus inquit est cogitare bonum qd credere: et ipsum cogitare bonū ex deo est. Et idē in lib. de correctione et grā. Sine gratia dei nullum proisus siue volēdo siue agēdo faciūt hoies bonū. Et idē ad valētinū. Cogitare vel agere sūm deū nulla ratione sine gratia dei possumus. Et idē in

Enchi. Gratia preuenit vt velimus bonū. Et idē in lib. de ecclesiasticis dog. Adonet ad querēdū salutē libertas arbitrii: sed mouēte puo deo. Et idē in soliloquijs ad deū loquēs. Velle etiā qd bonum est nō possum nisi tu velis. Hoc idē dicit Bern. in li. de libe. arbi. cū ait: Tria in nobis operat deus: cogitare: scilicet bonū velle: et perficere. Prīmū sine nobis: scdm nobiscū: tertium pro nos. Ad idē et illud Isidori in lib. differētiarū. Gratia est diuine mie donū per qd bone voluntatis est exitus. Et de hoc magister in tertu sic scribit: Bona voluntas comitatur gratiā: nō gratia voluntates. Et doctor gentium Paulus. ij. Cor. ij. eandē sententiam approbans inquit: Nō sumus sufficiētes cogitare aliqd a nobis quasi ex nobis. Ex quib; osibus colligimus vsq; adeo gratiam fore necessariam ad erplenda virtutis opera: vt etiam sine illa nec cogitare nec velle ea quis possit. Et parte altera contrarium ostendi potest et ratione et experimēto. Ratione sic. Magis se habet vnūquodq; ad illud ad qd naturaliter est ordinatū qd ad illud ad qd naturaliter non est ordinatum: sed homo naturaliter ad bonū ordinatus est: nō autem naturaliter ad malum: ergo magis se h; homo ad bonum qd ad malum: si itaq; potest facere malum per se: poterit etiam facere bonum per se: ergo gratia non est necessaria ad hoc qd operet bonū. Insup ois creata natura pot in suum actum et illū educere absq; adminiculo gratie: sicut ignis lucet et calefacit: canis latrat: celsum mouetur: aque fluunt: et cetera huiusmodi in quibus grā nō est: ergo aut hō poterit absq; grā per naturā in suū actū et illū educere: aut peioris cōditio nis erit qd cetera creature: sed hoc est falsum: ergo per naturā pot homo suum actū educere: sed actus eius est viuere sūm rationem rectam et operari bonum: vt patet ex. s. Et h; ergo videtur qd grā nō sit ei necessaria. Experimēto hoc ad huc clarissimū est, quicquid inuēti sunt

Dominica in septuagesima.

tot gentiles idolatre et infideles q̄ virtu-
tis opa miro modo sunt p̄secuti. Quis
neget bonā fuisse iusticiam bruti: fide-
ritatē marci reguli: cōstātiā Mucij: pau-
pertatē valerij publicole: p̄tinētiā Sci-
pionis: et p̄boꝝ morales act⁹. Non op⁹
nunc est eoz recēdere gesta: de quib⁹ tñ
in historijs multa legimus laudabilia
et memoratu digna. Operati sunt ergo
illi opa bona plurima: et tñ in eis, nulla
erat grā. Pro huius difficultatis solu-
tione afferā in mediū responsionē dñi
Bonauen. q̄ in sc̄do sniaz di. xxvii. ar.
ij. q. iij. distinguit triplex bonuz qd̄ hō
pōt opari. primū moralis cōditionis.
sc̄dm dispositiōis. tertiū ordinatiōis.
Primū bonū est cū act⁹ trāsit sup ma-
teriā debitā: nō tñ ordinat ad finē vlti-
mū ad summū bonū ad b̄itudinē siue
ad ip̄m deū: sicut cū qs non p̄pter deū
nec vt p̄ceptis eius obediat: sed tñ qz
ratio dicat subuenit misero et indigen-
ti: fideliter seruata restituit: iusticiā in-
ferioub⁹ administrat: et h̄mōi. vt testat
p̄bs in li. pol. di. q̄ hō est aīal politi-
cū. qz indiget plurib⁹ diuersaz opatio-
nū. iō natura p̄misit nos sil' habitare
vt alter alteri subueniret. et iō dic' p̄bs
Solitari⁹ hō aut deus aut bestia. Ad
ralia bona potest libez arbitriū absqz
gratia exire cooperāte sibi deo sicut co-
operatur alijs creaturis. nā sine p̄mo
agente nullū agens potest agere. Se-
cūdū bonū d̄r dispositiōis: et est illud
quod fit p̄ amore dei: licz extra charita-
tē. qd̄ quidē de congruo disponit ad fi-
nē vltimū: vt dicitur in sequēti sermo-
ne. In tale bonū non potest liberū ar-
bitriū absqz munere gratie gratis da-
re per qd̄ illuminetur dirigatur et exci-
terur vt velit aliquid facere qd̄ sit deo
placitum. Tertiū bonū dicitur ordina-
tionis. quod sc̄lz ordinatur in finem
fit in charitate. et in hoc non potest li-
berum arbitriū lapsū absqz auxilio
gratie gratū facientis. Ex hac ergo di-
stinctione respondeo ad obiecta in cō-
trariū q̄ licz homo possit operari bo-

num morale: sicut fecerunt gentiles et
philosophi absqz gratia dei: non tamē
bonū meritorū siue sit meritorū meri-
to congrui siue merito condigni: et sic
etiā soluuntur rationes opposite que
concludunt de bono morali non meri-
torio. Secundo nonnulli dubitant de
gratia ipsa circa liberalitatē: vtrū sc̄lz
deus det gratiā ipsam faciēti quod est
in se ex necessitate aut ex liberalitate:
Et q̄ ex necessitate arguēdo pōt osten-
di sic. Primo qz Aug. super illud. ij. ad
Tim. ij. Negare seipm non pōt. ais. Cū
sit iust⁹ nō pōt negare suā iusticiā: ergo
cum sit bonus et misericors non potest
negare suam bonitatē et miā: qz pro-
nio: est ad largiendū de miā et bonita-
te q̄ ad puniendū de iusticia. si ergo
non potest suam iusticiā negare facien-
tibus malum: multo magis nec suam
miā illis qui requirūt eā: sed qui fa-
cit quod in se est requirit bonitatē ei⁹
et misericordiā: ergo de necessitate dat
illi. Secundo qz Aug. sup illud Rom.
v. Iustificati ex fide pacē habeamus:
ait. Deus recipit confugientes ad se:
aliter in eo esset iniquitas: ergo im-
possibile est q̄ non recipiat fugientes
ad se: qz impossibile est q̄ in eo sit ini-
quitas. sed faciens quod in se est con-
fugit ad ip̄m: ergo necesse est q̄ ipsum
recipiat. sed ipsum recipere est p̄ infu-
sionem gratie: ergo et. Tertio impossi-
bile est summam veritatē mentiri: sed
necesse habet implere illud quod dicit
sed dicit q̄ conuertēti ad ip̄m conuert-
tet se. Zach. j. Conuertimini ad me et
ego conuertar ad vos. ergo cum faciēs
quod in se est conuertatur ad ip̄am ve-
ritatē primam: necesse est q̄ deus con-
uertatur ad illū: sed hoc nō est nisi per
gratiaz: ergo et. Solutur hec questio
fm Alex. in. iij. volumine. sum. trac. de
gratia. q. lxx. mē. v. ar. iij. q̄ deus dat
grām suā sola liberalitate. Et cū cōdu-
ditur ex his que dicta sunt q̄ dat illam
de necessitate distinguenda est duplex
necessitas. Prima vocatur coactionis

et prohibitionis: qua aliqua res cogit vel prohibetur esse vel non esse: et hec nullo modo cadit in deo. Secunda necessitas dicitur immutabilitatis: que deo convenit: et sic dicimus necesse est deum esse immortalē: nō quod aliqua vis cogat eum esse immortalē. et necesse est nō esse iniustū non quod aliqua vis prohibeat eum esse iniustū: sed quia nulla res potest facere ut non sit immortalis seu ut sit iniustus. non dat igitur deus gratiam de necessitate coercionis et prohibitionis: quoniam deus non potest cogi: sed bene de necessitate immutabilitatis. quia immutabiliter se habet divina bonitas ad donum gratie omni volenti recipere faciēdo quod in se est sicut sol immutabiliter dat lumen suū omni volenti suscipere. scilicet disposito ad hoc et se habenti in recta dispositione ad solē: que omnia reducuntur ad illā affluētissimā liberalitatem dei quod quantum ex se est creature rationali cooperat ut bona sit ut boni operis ut demum salva fiat. O indeficiens pelagus charitatis divine: quod tanta est ut oibus se offerat: nec minime abijciat nisi eam nolentē respicientē. Vnde Cyprianus in epistola ad Donatū sic suavissime loquitur. Profluēs largiter spūs nullis finibus premis: nec ullis coherētibus claustris intra certa metarū spacia refrenatur: manat iugiter: exuberat affluētē: nostrū tūm peccatū sitiat et pateat: quantum illic fidei capacis afferimus: tantū inde grē inundantis haurim⁹. hec ille. Quā ergo excusationē hīc poterūt qui bene operari nolūt: quoniam deū sciūt ad se adiuvandū paratū. Nō negari nō pōt eū in promptu sint tot scōrum exēpla quod carnē suā crucifixerūt cū vitijs et concupiscentijs: ieiunādo: orādo: vigilādo: oberrādo in solitudinibus et ferocissimos cruciatus etiā usque ad mortē ferēdo. Voluntines fuerūt martyres: homines cōfessores: homines etiā et delicate virgines que se ipsas mundū ac tyrānos oēs et dira tormenta superare poterūt. Eiusdem nature erant cuius nos sumus: tū quod ob-

tulerunt corda sua dño: inuenerūt adiutorium abundantis gratie eius: qua mediante et assistente illis reliquerunt posteris tot virtutum exempla. O vere dānabilis multorum malicia qui suam fragilitatem accusant: ex qua recusant operari bonū: superaddētes quod deus saluar quos vult sine aliqua eorum dispositione sine consensu. Sed audiāt Aug⁹ in lib. de li. ar. d. Qui fecit te sine te nō saluabit te sine te. Nec contraria sunt eiusdem verba que in eodem lib. scribit cū assentit. Virtutē deus in nobis sine nobis operatur. quia sicut Alexander de ales. Unus idēque sensus continetur in oibus: nam cū Aug. dicit. Deus operat virtutē et cetera: notat duo ad salutē hominis cōcurrētia: Causam effectiuam quod est ipsa grā dei: et causam susceptiuā seu dispositiuam: quod est ipsa voluntas consentiens et non repugnās. Vnde verba Aug. sic exponuntur: Virtutē deus in nobis consentientibus operat sine nobis efficiētibus. Idēque cōplectitur primū dictū: quod sic exponit. Qui fecit te sine te efficiētē non saluabit te sine te consentiētē. Tertio alij dubitant circa impeccabilitatem vtrū ex presentia grē possit hō in hac vita esse sine peccō. Et sicut Aug. in li. de pfectioe ne iusticie: heretici quidā arguebant dīcētes. Aut deus vult nos esse sine peccō aut cū peccō: nō vult quod simus cū peccō. quia hoc incōueniēs est: ergo vult quod simus sine peccato in presenti vita ergo aut possumus esse sine peccō: aut deus vult aliquid quod nō posset eē quod est incōueniēs magnū. Et post multa recitata p̄fatus doctor Aug. firmiter dicit. quod nullus in hac vita pōt esse sine peccō veniali de cōi lege: et hoc p̄pter fomitem peccati qui est inclinās ad malum et auertens a bono propter quod exclamat ap̄ls Roma. vii. dicens. Quod nolo malum hoc ago. et iterum. Video aliam legē in membris meis repugnantem legi mentis mee. Ad dictum hō hereticorū respōdet idē Aug. quod homo potest esse sine peccato mortali in vita ista per gratiam potest

Dominica in septuagesima.

etiā esse sine peccato in gloria. Quātū
 hō ad p̄sentē statū licet possit q̄s vitare
 pctā venialia in particulari: et pro alijs
 quo interuallo t̄p̄is: non t̄m̄ in vniuer
 sali nec oī t̄p̄e. id̄ Job. s. cano. c. s. inq̄r.
 Si dixerimus qm̄ pctā non habem⁹
 ipsi nos seducim⁹: et vitas in nobis nō
 est. Et sapiēs Prouerb. xx. Quis pōt
 dicere: mādū est cor meū: purus sum a
 pctō. quasi dicat nullus. Et iRo. iij. Est
 aut̄ deus verax: oīs aut̄ hō mēdax. Et
 Breg. in pastorali. Nemo est q̄ ita vi
 uat vt aliquatenus non delinquat. et
 in aut̄. de monach. s. triēnij. col. s. Du
 mana natura labit ad delicta. S̄ pro
 pretea non est diffidendū de bonitate
 dei. q̄ venialia peccata charitatē non
 excludunt et gratiā ab aīa nō eiciunt:
 neq̄ ianuam claudunt regni celoz.uz.
 De quoz qualitate conditione in tra
 ctatu de peccatis plenius crim⁹ dictu⁹
 ri: nunc hō satis esse debet q̄ deus be
 nedictus tantā gratiam nobis cōfert
 quanta sufficit ad pctā mortalia depo
 niendū et euitandū: quantaq̄ necessa
 ria est ad virtuosos actus exercendos:
 ideo salubre est consiliū vtileq̄ reme
 diū et documentū vt persepe inuocemus
 deum: eiq̄ mētem offeramus in
 tentione recta.

Q̄ facile debet esse vnicuiq̄ opera
 ri bonum propter indeficiens premiū
 eterne vite quod datur beneficiarijs
 bus.

Ertio oīdo facile eē vnicuiq̄
 opari bonū p̄pter premiū eter
 nale. Promittit em̄ oīs hō
 operantib⁹ premiū eterne vite: de quo
 quādoq̄ in tribus accidit dubitare.

Primo in condignitate.

Secundo in difficultate.

Tertio in superioritate.

Primo solet dubitari in condignita
 te. Utrū scilz aliquis possit de p̄digno
 mereri vitā eternā. Et videtur p̄mo q̄
 non: q̄ apls Roma. viij. ait. Non sunt
 condigne passionēs huius t̄p̄is ad fu
 turā gloriā que reuelabitur in nobis.

et idē ad Titū. iij. c. Nō ex operibus ius
 ticiē que fecimus nos: sed h̄m suā m̄s
 sericordiā saluos nos fecit p̄ lauacry
 regenerationis et renouationis spiri
 tussancti quā effudit in nobis abun⁹
 de per iesum xpm̄ saluatorem nostrum
 vt iustificati gratia ipsius heredes fi
 mus vite eterne. Secundo arguitur
 per dictū glo. iRoma. vj. super illo h̄bo
 grā dei vita eterna: q̄ sic iquit: Posset
 recte dicere. Stipendium iusticie vita
 eterna: sed maluit dicere grā dei vita
 eterna: vt intelligerem⁹ deus in eternā
 vitam pro sua miseratione nos perdu
 cere nō meritis nostris. Et his verbis
 apparet q̄ homo non mereatur ex con
 digno vitā eternam: q̄ illud qd̄ ex cōdi
 gno q̄s mereat nō est ex miseratione dei

Tertio obijciat q̄ illud meritū nō v̄
 det esse cōdignū qd̄ nō equat mercedē:
 sed nullus presentis vite actus pōt eq̄
 ri vite eterne q̄ cognitionē et desiderij
 nostrū excedit. Excedit etiā charitates
 vel dilectionē vite: ergo nō pōt hō me
 reri vitā eternam de cōdigno. In op
 positū adhuc posset obijci: q̄ illud qd̄
 reddidit h̄m iustū iudiciū videt esse mer
 ces cōdigna: sed vita eterna redditur a
 deo h̄m iustū iudiciū. iuxta illd̄ apli. ij.
 Timo. iij. In reliquo reposita est mihi
 corona iusticie: quā reddet mihi d̄s in
 illa die iustus iudex: ergo videt q̄ hō
 mereat vitā eternā ex cōdigno. Respō
 deo ad istā q̄stionē h̄m 2do. s. ij. q. vlti.
 q̄ opus meritorij hōis dupliciter cōsi
 derari pōt. Uno mō h̄m q̄ p̄cedit ex li
 bero arbitrio. Alio mō h̄m q̄ p̄cedit ex
 gratia sp̄ss̄cti. Si cōsideret h̄m sub
 stantiā operis et h̄m q̄ p̄cedit ex libero
 arbitrio sic nō pōt esse cōdignitas pro
 pter maximā inequalitatem: sed est ibi
 cōgruitas p̄pter quandā equalitatem
 p̄portionis. Videt em̄ congruū vt hōi
 operanti h̄m suā virtutem deus recom
 penset h̄m excellētā bonitatis sue. Si
 autē loquamur de opere meritorio h̄m
 q̄ p̄cedit ex gratia spiritussancti: sic est
 m̄. r. i. o. i. s̄. vite eterne ex cōdigno: quā

hunc valor meriti attenditur sicut virtus
 tem spiritus sancti mouentis nos in vi-
 tam eternam: sicut illud Job. iij. Fiet in
 eo fons aque salientis in vitam eternam.
 Attenditur etiam precium operis sicut dis-
 gnitatem gratie per quam homo cōsors
 factus diuine nature adoptatur in fi-
 lium dei cui debetur hereditas ex ipso
 iure adoptionis: sicut illud apli Roma.
 viij. Si filij et heredes. Ad primam ergo
 auroritatē apli dicendum quod loquitur
 de passionibus scilicet sicut eorum substan-
 tiam. Ad autouitatem et ad dictū glo. re-
 spondeo quod intelliguntur quantum ad
 primam causam perueniendi ad vitam
 eternam que est miseratio dei. Meritū
 autē nostrū est causa subsequens. Ad ter-
 tium dicendum quod gratia spiritus sancti
 quam in presenti habemus: et si non sit
 equalis glorie in actu: est tamen equalis in
 virtute sicut est semen arborum in quo
 est virtus ad totū arborē. Similiter per
 gratiam inhabitat hominem spiritus sanctus
 qui est sufficiens causa vite eterne: unde
 dicitur pignus hereditatis nostre. ij.
 Cor. i. Secundo solet dubitari de pre-
 mio vite eterne in difficultate. Utrum
 qui cum maiori difficultate operatur bo-
 num magis mereatur et ampliore dono
 glorie remuneretur a deo. Et ommissis ob-
 iectionibus que pro utraque parte fieri
 possent dico cum hoc seraphico Boni. in
 libello quodam est apologia pauperum
 aduersus calūniatorē intitulatā ab ipso
 quod triplex est difficultas. Prima ex ge-
 nere operis sicut difficilius est oīa ven-
 dere et pauperibus erogare quam minimū
 aut minutū de suis bonis erogare pau-
 peribus. Et difficilius est pati mortem
 pro christo quam absque ipsa quoscumque alios
 labores. Talis difficultas simpliciter
 auget meritum: quia magis meretur qui
 maius operatur bonum. Et de hac di-
 cit Dieron. ad Exuperatium hec verba.
 Nudum christum nudus sequere durū
 grāde difficile sed magna sunt premia.
 Secunda difficultas ad bene operan-
 dum est circūstantia extrinseca originē

trahens: sicut difficilius est abstinere a
 cibis et ieiunare ubi multi sunt conui-
 uantes et comedentes quam in solitudine.
 Et hec difficultas per accidens auget
 meritum: quando scilicet quis tales occasi-
 ones ab abstinentia retrahentes eui-
 tare non potest. Sed si quis huiusmodi
 tentationes declinaret nollet non pro-
 pter ea: quia difficilius operatur bonum:
 magis mereretur. Vnde Dierony.
 aduersus Vigilantium qui ei dicebat:
 cur pergis ad heremum: respondit ut
 te non videam: ut te non audiam: ut tuo
 furore non mouear: ut tua bella non pas-
 tiar: ne me capiatur oculus meretricis et
 pulcherrima ad illicitos deducatur am-
 plerius. Respondebis hoc non est pug-
 nare: sed fugere. Ita in acie: aduersus
 rursus armatus obfiste: fateor imbecillitas
 meam: nolo spe pugnare victoriae:
 ne perdam aliquādo victorias si fugero
 gladium euitaui. Tertia est difficultas
 ex vitio persone agentis proueniens: si-
 cut difficilius est seruare castitatem ei
 qui diu libidini deseruiuit quam illi qui cō-
 tinenter vixit: et talis difficultas meri-
 tum non auget. quod Dierony. expresse te-
 statur in epistola ad Eustochium ad quē
 sic scribit. Sotor tua Blesilla etate ma-
 ior: sed proposito minor: septimo mense
 post acceptum maritus viduata est. O
 infelix humana cōditio et futuri nescia
 nam virginitatis coronam et nuptiarū
 perdidit voluptatem: et quod secundum
 pudicitie gradum teneas quas illā exis-
 timas per momenta sustinere cruces
 spectantem quotidie in sorore quod in se
 videt amisisse: et cum difficilius expe-
 ra careat voluptate: minorem tamen cō-
 tinentie habere mercedem. hec ille. Tercio
 dubitare solet circa bonū eterne vite
 in superioritate: an superior sit copiosus
 et affluētius bonū quibuslibet tem-
 poralibus bonis. Et quia de illo diffusus
 tractaturi erimus loco suo: pro pre-
 senti sufficiat audire sic dicentē Greg. in
 homel. Si consideremus fratres charissimi
 mihi quod et quanta sunt que nobis promittuntur.

Feria. II. in septuagesima.

in celis: vilescunt animo oia que habentur in terris. Terrena namque substantia superne felicitati comparata pondus est non subsidium temporalis vite eterne vite comparata mors est potius dicenda quam vita. Ipse enim quotidianus defectus corruptionis quod est aliud quam quedam pleritas mortis. Que autem lingua dicere vel quod intellectus capere sufficit illa superne civitatis quanta sint gaudia angelorum chorus interesse cuius beatissimis spiritibus glorie conditoris assistere presentem dei vultum cerne: miraculose scriptum lumen videre: nullo mortis metu affici: in corruptionis perpetue munere letari. hec ille. O vere bonum desiderabile: bonum amabile: bonum quietum: bonum perfectum: bonum ab omni malo separatum quod deus piissimus parat laborantibus pro suo amore. O bonum indeficiens: bonum excedens quecumque temporalia comoda: et quelibet huius seculi blandimenta: quod negligentes peccatores et miseri pro momentanea huius temporis brevissima prosperitate amittunt. Quid dici potest magis ingratum quam dei iugum refugere ad quod sequitur tanta copiosa merces. O surdus stultus: et tardus corde ad credendum non sit vobis difficile operari bonum: non vos terreat actus virtutum. Estote fortes: estote constantes ad benefaciendum et audite vocem benigni iesu clamantis in euangelio Mat. v. c. Merces vestra copiosa est in celis. Ad quam nos producat ipse filius dei: qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat per eterna seculorum secula. Amen.

Feria. ij. post dominicam in septuagesima de qualitate conditionis: seu regula bonorum operum: quibus peccatores sanctes quod eos oporteat facere ad penitentiam amantur.

Sermo. ij.

Multi sunt vocati: pauci vero electi. Ieruz. ubi. d. Existimavi necessarium esse his qui volunt benefacere scire qualiter habeant in bonis operibus regulari: quoniam dubia et perplexitates

que super id possent oriri: faciunt quibus ignorantibus via domini et salutis propitiae: a se pro proposito bono deficere. Quare in presenti sermone de conditionibus bonorum operum dicere statui ut sic nullus excusare se possit dum nescire quid sibi esset agendum. Declarabimus itaque quod operari bene volentibus expediat nos scire: ut ex hoc magis excitemur vniuersique ad opera virtutis amplectenda: quoniam ad illa vocat deus peccatores: qui nisi non uerint illorum ordinem de electorum numero esse minime possunt. Fecit ergo ad tria consideranda de bonorum operum necessitate et qualitate sermo est extendendus.

Primum dicitur extrinseca operatio.

Secundum exemplaris imitatio.

Tertium charitativa informatio.

Quod ad bene operandum cum facultas adest necessarius est actus extrinsecus: nec sufficit intentio sola.

Caplin. s.

Primo considerandum circa regulam necessariam bonorum operum dicitur extrinseca operatio. Pro cuius declaratione quoniam. An bene operandum necessarium sit actus extrinsecus. Et videtur quod non. et quod sola intentio bene operandi sufficit ad salutem. Probatur per scripturam dicta. Inquit enim Gregorius in homel. Nunquam vacua est manus a munere cuius arca cordis repleta fuerit bona voluntate. Et Bernardus de hoc ait. Intentio sufficit ad meritum: bona actio requiritur ad exemplum. Et glossa super illud psalmi xxxi. Dixi confitebor aduersum me. votum pro operatione iudicatur. Et Augustinus. xii. q. v. c. si quid. Deus interrogat cor non manum. Et Iob. Lij. so. xxi. q. v. c. qui periurare. Deus non ex operibus iudicat sed ex cogitationibus et ex corde. et de penitentia. di. s. c. si cui. s. seq. Voluntas remuneratur non opus. Et xv. q. vi. c. si a sacerdotibus. Magis inspector cordis est deus quam operis. Et voluntas pro facto reputatur: sicut patet in. c. homicidiorum. in. c. omnis. in. c. nunquid. et. c. noli. in. c. homicidium. et in. c. si propter ea. de penitentia. di. s. vii. et similibus. quod